

Ioan SENI

**ASTRIST NĂSĂUDEAN PRINTRE AȘTRII CELEȘTI: PROFESORUL
GRIGORE MARȚIAN**

Ioan SENI

Iubind la cele mai înalte cote limba română, ilustrul literat Grigore Marțian a iubit ASTRA – societate culturală transilvană care în întreaga sa existență a promovat cultura română, istoria românilor și liantul întregii românimi – *limba română*, vorbită la sate sau orașe, în interiorul sau în exteriorul granițelor statale românești. A iubit și promovat *limba română* ca elev, student, profesor, inspector școlar și nu mai puțin în toate lucrările sale scrise sau în manuscrisele încă nepublicate.

Semne evidente ale acestei iubiri a manifestat în școala din comuna sa natală Mintiu, dar și la Școala Normală de Învățători din Năsăud, ca elev eminent sau la Facultatea de Filologie a Universității clujene, ca student meritoriu. Mai mult de patru decenii și jumătate a slujit limba română ca profesor în prestigiosul Liceu Grăniceresc sau Colegiu Național „George Coșbuc”, ca director sau director adjunct al Liceului Pedagogic Năsăudean, ca inspector școlar, învățând zeci de generații cum să iubească limba română, cum s-o promoveze, cum s-o cultive și s-o înfrumusețeze prin exprimări elevate curente sau în cadrul serbărilor aniversare, a schimburilor de experiență, în sesiunile de comunicări sau în redactarea lucrărilor de cercetare, fiind el însuși răsplătit cu însemnele recunoștinței din partea protagoniștilor sau discipolilor săi, pentru prestigioasele-i performanțe reușite în demersul limbii și literaturii române.

Și-a respectat mentorii de la care a învățat arta învățării, dedicându-le o carte binemeritată binecunoscuților pedagogi năsăudeni Ioan Marian, Vasile Petri și Sandu Manoliu (*Ideii pedagogice ale școlii năsăudene și alte însemnări*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2007); A colaborat la *Răsunetul*, *Mesagerul*, *Tribuna ideilor* pe care a condus-o ca fondator și redactor, a colaborat la *Almanahul „VRR”* Cluj-Napoca - periodice în care a publicat articole de atitudine civică și opinii sau biografii despre Iosif Vulcan, George Coșbuc, Mihai Eminescu, Veronica Micle, Liviu Rebreanu, Octavian Goga, ori recenzii referitoare la scrierile lui Simion Lupșan, Adrian Onofreiu, Grigore Chitul, Vasile Tutula, Romulus Berceni, Crin-Triandafil Teodorescu, s.m.a. A lăsat scrisori pe teme metodice și pedagogice: „*Din carnetul unui profesor metodist*”; „*Panoul de onoare al școlii*”; „*Profesorul bun, elevul ideal*”, „*Pedagogia inimii*” etc.

S-a numărat printre membrii fondatori ai Astei, Despărțământul Năsăud, ocupând funcția de secretar în primii ani ai Astei Năsăudene Rediviva și apoi de președinte al Comisiei de cenzori până la sfârșitul vieții. Cu Domnia sa s-au pus bazele primelor cercuri astriste din ținutul năsăudean, însoțindu-mă la Rebrișoara, Rebra, Parva, Nepos, Feldru, Salva, Zagra sau în școlile din oraș. Cu Domnia sa s-au

**„Astrist from Nasaud between the astrist from the sky – teacher Grigore
Marțian, *Astra Salvensis*, 3, p. 194-196**

organizat primele adunări anuale ale Despărțământului, în calitate de secretar, pentru ca ulterior să întocmească rapoartele anuale ale Comisiei de cenzori, veghind ca modestele venituri ale Despărțământului să fie chibzuit și util cheltuite și bucurându-se, când acestea deveneau mai consistente și se îndreptau spre premii pentru tinerii năsăudeni performanți fie la învățătură, fie pe linia păstrării și valorificării folclorului autentic năsăudean, exprimat prin port, joc, cântec sau colind.. Domnia sa s-a implicat consistent în organizarea adunărilor anuale ale Despărțământului Năsăudean, în special cele organizate la Năsăud (1990,1999, 2001, 2008), la Sîngeorz-Băi (1992, 1996), la Maieru (1991, 2006), la Salva (1993, 2005), la Zagra (1994), la Ilva Mare și Măgura (1995), la Rebrișoara (1997, 2007), la Feldru (2000), la Cristeștii Ciceului (2003, 2004) etc., unde a prezentat raportul comisiei de cenzori a Despărțământului Astra Năsăud, încurajându-ne pe toți spre noi izbânzi.

S-a bucurat enorm când autoritățile orașului – primarul Dănuț Oancea și Consiliul Local au acordat un spațiu potrivit pentru sediul Despărțământului, loc unde s-a amenajat pentru prima dată în oraș galeria academicienilor năsăudeni, loc unde s-a creat o bibliotecă a Astei prin donațiile unor intelectuali năsăudeni, loc unde s-a creat expoziția permanentă a Astei, ce reflecta principalele acțiuni educative astriste, loc unde se croiau viitoarele activități educative ale Astei năsăudene, unde se elabora tematica primelor numere din periodicul *Plaiuri năsăudene*, unde se stabilea tematica adunărilor anuale ale Astei, numărul și calitatea invitațiilor la aceste adunări, loc unde

s-au lansat zeci de cărți și reviste. A fost profund dezamăgit când, după 2012, acest spațiu, renovat odată cu Primăria, ne-a fost refuzat de noii edili aleși ai orașului, fără să ni se ofere un alt spațiu corespunzător în care să revină biblioteca, arhiva, expoziția și galeria academicienilor, acestea trăindu-și veacul prin beciurile Protopopiatului Năsăud, la îngăduința preotului protopop și a preoților din oraș.

Profesorul Grigore Marțian trăia cu sinceritate toate evenimentele astriste educative atât pe plan local, cât și la nivel național, căci ce putea fi mai important și relevant pentru domnia sa decât să vadă în Năsăudul lui drag sau în ținutul năsăudean, semne și simboluri ale respectului pentru valorile culturii și istoriei noastre naționale, implicându-se cu energie și solitudine în dezvelirea busturilor sau monumentelor închinat lui Eminescu, Veronica Micle, Liviu Rebreanu, Avram Iancu, Ferdinand Întregitorul, Iulian Marțian (la Mintiu), Nicolae Drăganu (la Zagra), Iuliu Morariu (la Salva), Decebal (la Rebrișoara și Coșbuc), Solomon Haliță (la Sângeorz Băi), Emil Boșca-Mălin (la Maieru), Andrei Mureșanu și Petru Rareș (la Cristeștii Ciceului), Lupa Capitolina (la Năsăud, Leșu, Cristeștii Ciceului, Maieru); a plăcilor comemorative

Ioan SENI

dedicate lui Virgil Șotropa, Iuliu Moisil, Iulian Marțian, Emil Catarig, grănicerilor și Astrei (în Năsăud), a profesorului Ștefan Lupu, generalului Onișor Cârțu, preotului Anton Precup, a lui Iacob și Ioachim Mureșanu (la Rebrîșoara) și multe alte evenimente asemănătoare în care s-a implicat încrezător.

A trăit cu mândrie cele două adunări generale ale Asociațiunii ASTRA găzduite la nivel național de către aștrîștii năsăudeni, adunarea din 1991 dedicată împlinirii a 130 de ani de la înființarea ASTREI (1861) și a 125 de ani de la nașterea poetului George Coșbuc (1866), adunare în care cuvântul său de mare intelectual năsăudean a fost ascultat cu toată atenția atât de aștrîștii năsăudeni, cât și de cei sosiți la Năsăud din toate colțurile țării și chiar și de peste Prut. De aceeași atenție s-a bucurat și la a doua adunare generală a Asociațiunii desfășurată la Năsăud în 2010, când aștrîștii din toată țara se pregăteau de marele jubileu aștrîșt – împlinirea a 150 de ani de la înființarea ASTREI (2011). Alături de ceilalți aștrîștii năsăudeni, zeloși în fapte și izbânzi meritorii, profesorul Grigore Marțian a primit de la conducerea Astrei Centrale, diploma de merit și medalia jubiliară a Asociațiunii ASTRA pentru merite deosebite în reușitele de astăzi ale ASTREI contemporane. La fel de meritoriu este și gestul administrației locale care i-a conferit titlul de cetățean de onoare al orașului, pentru faptele și atitudinea sa civică.

Împreună cu copiii săi – Radu și Tania Marțian au primit cu multă căldură, în mai multe ediții, grupurile de copii de peste Prut, aflate în ținutul nostru în cadrul Taberei internaționale „Acasă la noi”, oferindu-le din belșug cele de folos în timpul deplasărilor în județ sau la întoarcerea lor spre casă. N-au lipsit din darurile oferite nici cărțile de povești în limba română și nici hrana, dulciurile sau sucurile atât de necesare și îndrăgite de copii în astfel de situații.

Astrul Astrei năsăudene, profesorul Grigore Marțian ne-a lăsat o bogată experiență pe linia voluntariatului aștrîșt năsăudean, obișnuindu-ne cu realitatea prin care orice succes se obține cu mult efort și cu mult sacrificiu.

Fie-i plăcută aducerea aminte.